

Α' Αρσάκειο Λύκειο Ψυχικού

Σχολ.έτος 2013-2014

Ορφανός Εμμανουήλ

Η διαλεκτική του κυρίου και του δούλου

Υπεύθυνος καθηγητής: κ. Δημήτριος Μπαλτάς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

-Η δουλεία στην Αρχαία Ελλάδα

Η δουλεία στην Αρχαία Ελλάδα είχε ήδη γεννηθεί κατά τη μυκηναϊκή εποχή. Οι δούλοι χωρίζονταν σύμφωνα με το νόμο σε δύο κατηγορίες: στους «κοινούς δούλους» και στους «δούλους του θεού», με το θεό να ταυτίζεται κατά πάσα πιθανότητα με τον Ποσειδώνα. Οι δούλοι του θεού πάντα αναφέρονται ονομαστικά, κατέχουν τη δική τους γη και η κοινωνική τους θέση είναι παρόμοια με εκείνη των ελεύθερων ανθρώπων. Τα ονόματα των κοινών δούλων καταδεικνύουν πως ορισμένοι προήλθαν από διάφορες περιοχές της Αρχαίας Ελλάδας, και πιθανώς αιχμαλωτίστηκαν από πειρατές. Τα πλακίδια μαρτυρούν πως ενώσεις ανάμεσα σε δούλους και ελεύθερους ανθρώπους δεν ήταν ασυνήθιστες, ενώ οι δούλοι μπορούσαν να γίνουν ανεξάρτητοι τεχνίτες και να κατέχουν μερίδιο γης. Φαίνεται πως στο μυκηναϊκό κόσμο ο κύριος κοινωνικός διαχωρισμός δεν ήταν ανάμεσα στους ελεύθερους και τους δούλους, αλλά ανάμεσα σε εκείνους που διατηρούσαν σχέσεις με το Παλάτι και σε εκείνους που δεν είχαν το προνόμιο αυτό. Είναι δύσκολο να εκτιμηθεί αν η εμπορία δούλων ξεκίνησε κατά την αρχαϊκή περίοδο, καθώς η ύπαρξη τους αναφέρεται σε πολλά έργα διάφορων ποιητών και ιστορικών. Σύμφωνα με επιγραφικές μαρτυρίες, η νομοθεσία του Δράκοντα (620 π.Χ) κάνει αναφορά στους δούλους. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, ο Σόλων (594 π.Χ) απαγόρευσε στους δούλους να επιδίδονται στη γυμναστική και στην παιδεραστία. Μέχρι το τέλος της περιόδου αυτής, οι αναφορές πυκνώνουν. Η δουλεία γίνεται διαδεδομένη την ίδια στιγμή που ο Σόλων θέτει τις βάσεις της αθηναϊκής δημοκρατίας.

Οικονομικός ρόλος

Οι δούλοι μπορούσαν να καταπιαστούν με όλες τις καθημερινές δραστηριότητες με εξαίρεση την πολιτική, καθώς για τους Έλληνες η άσκηση πολιτικών δικαιωμάτων άρμοζε μόνο στους ελεύθερους

πολίτες. Η κύρια χρήση των δούλων ήταν στις αγροτικές δραστηριότητες, τη βάση της ελληνικής οικονομίας. Κάποιοι μικροϊδιοκτήτες γης ίσως είχαν στην ιδιοκτησία τους ένα δούλο, ίσως και δύο. Πλούσιες βιβλιογραφίες αγροτικών εγχειριδίων επιβεβαιώνουν την παρουσία δεκάδων δούλων σε μεγαλύτερα κτήματα, που μπορούσαν να είναι είτε απλοί εργάτες είτε εργοδηγοί. Το πόσο διαδεδομένη ήταν η χρήση δούλων στις αγροτικές εργασίες δεν έχει προσδιοριστεί με ακρίβεια από τους σύγχρονους μελετητές. Οι δούλοι επίσης χρησιμοποιούνταν ως τεχνίτες και έμποροι. Όπως και στις αγροτικές εργασίες, χρησιμοποιούνταν για δουλειές που ήταν πέραν των δυνατοτήτων της οικογενείας. Ο πληθυσμός των σκλάβων ήταν μεγαλύτερος στα εργαστήρια. Τέλος, Οι δούλοι εργάζονταν κατ' οίκον. Κύριο καθήκον ενός τέτοιου δούλου ήταν να εκπροσωπεί τον αφέντη του στον επαγγελματικό του χώρο και να τον συνοδεύει στα ταξίδια. Σε περίοδο πολέμου ήταν προσωπικός υπηρέτης του οπλίτη, αν και ορισμένοι έχουν υποστηρίξει πως ο πραγματικός του ρόλος ήταν ακόμη μεγαλύτερος. Οι γυναίκες δούλοι αναλάμβαναν τις οικιακές δουλειές, όπως το ψήσιμο του ψωμιού και την υφαντουργία. Μοναχά οι φτωχότεροι των πολιτών δεν είχαν στην ιδιοκτησία τους δούλους.

Η Δουλεία στην Αρχαία Ρώμη

Στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία, η εισροή δούλων ήταν τόσο μεγάλη, που ένας μέσος Ρωμαίος διέθετε πάνω από 10 σκλάβους και οι πλούσιοι 400. Η παρουσία τους όμως δεν ήταν απλώς αριθμητικά έντονη, αλλά και ουσιαστική: μέσα σε τόσο πλούσια «λάφυρα» ανθρώπινης υπόστασης, ανευρίσκονταν πια και πολλοί δούλοι με δυσεύρετα προσόντα και ειδικότητες, όπως γιατροί, δάσκαλοι, λογιστές κλπ. Αυτοί αξιοποιούνταν στον τομέα τους παραμένοντας δούλοι, αλλά είχαν κοινωνική επιρροή, παρότι ανήκαν στην κατώτατη τάξη των σκλάβων. Οι Ρωμαίοι στήριξαν βαθμιαία σε αυτούς ουσιαστικά όλη την οικονομία και την αλυσίδα της παραγωγής τους στη διατροφή και άλλους ζωτικούς τομείς. Έτσι εξαρτιόνταν απόλυτα από την απόδοση της τάξης των σκλάβων. Στην αρχαία Ρώμη, οι δούλοι μπορούσαν να ανήκουν σε ιδιώτες ή στο κράτος. Στον ιδιωτικό τομέα, οι δούλοι μπορούσαν να ήταν υπηρέτες, ερωμένες, καθαρίστριες, μονομάχοι, εργάτες, γιατροί, βιοτεχνίες, παιδαγωγοί, κομμωτές, αγρότες, ιπποκόμοι κ.λπ. Στον κρατικό τομέα ήταν επίσης αγρότες, συντηρητές, εργάτες στην οδοποιία, μεταφορείς, εργάτες του «δήμου»

μεταλλωρύχοι κλπ. Έτσι, αν και οι δούλοι δεν ανήκαν σε κοινά έθνη και δύσκολα εξεγείρονταν, κατείχαν θέσεις-κλειδιά για την οικονομία. Κάθε εξέγερσή τους παρέλυε την οικονομία και άφηνε χωρίς τροφοδοσία και παροχές όχι μόνον τους φτωχούς Ρωμαίους, αλλά και τα πλούσια αστικά κέντρα.

Σταδιακά, η ρωμαϊκή νομοθεσία άρχισε να γίνεται αυστηρότερη προς τους δουλοκτήτες και πιο ανθρώπινη με τους δούλους. Με μία σειρά από νομοθεσίες κατά το πέρασμα των χρόνων, οι δούλοι αποκτούσαν μια πιο ανθρώπινη θέση στην κοινωνία. Το κατά πόσον τηρούνταν αυτοί οι κατά καιρούς οριζόμενοι νέοι νόμοι, είναι άγνωστο, αλλά οπωσδήποτε η νομοθετική πρόνοια αποτελούσε πρόοδο σε σύγκριση με τον κοινωνικό θάνατο που συνεπαγόταν έως τότε η δουλεία.

Όταν η ρωμαϊκή αυτοκρατορία άρχισε να καταρρέει, οι περισσότεροι δούλοι της μετατράπηκαν με αυτοκρατορικά διατάγματα σε απελεύθερους χωρικούς. Τότε άρχισε να αναπτύσσεται η τάξη των δουλοπάροικων που αποτέλεσε στη Δύση αργότερα τον βασικό κορμό του αγροτικού δυναμικού της φεουδαρχίας. Οι περισσότεροι από αυτούς απελευθερώθηκαν μερικά, δηλαδή ήταν «υπόχρεοι» και όχι απόλυτα ελεύθεροι.

Η Δουλεία στο Βυζάντιο

Στο Βυζάντιο με τον καιρό, εφαρμοζόταν ολοένα και ηπιότερη πολιτική προς τους δούλους, κάτι που είχε ξεκινήσει στους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες. Με διατάγματα του Ιουστινιανού και άλλων αυτοκρατόρων ο δούλος έπαψε να είναι νομικά τουλάχιστον πράγμα. Οι αυτοκράτορες δεν επιθυμούσαν να αναπτυχθεί η φεουδαρχία και προσπαθούσαν να στηρίζουν τους μικροκτηματίες, επειδή αυτός ήταν ο μόνος τρόπος να μην ισχυροποιηθούν οι γαιοκτήμονες και οι «ευγενείς». Αυτές οι προσπάθειες δεν απέδιδαν πάντα καρπούς και σε πολλές περιοχές οι αγρότες ζούσαν σαν δούλοι. Αρκετά συχνά εξάλλου οι αυτοκράτορες υποχωρούσαν στις πιέσεις των γαιοκτημόνων και για να κρατήσουν ισορροπίες έκαναν υποχωρήσεις σκοπιμότητας εις βάρος των μικρών γαιοκτησιών ή των ακτημόνων. Πολιτική του κράτους ήταν να ελέγχει την εξουσία των μεγαλοκτηματιών –άρα να τους κρατά όσο μπορούσε πιο αποδυναμωμένους. Εκτός από τους δουλοπάροικους που ουσιαστικά αποτελούσαν την συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων της βυζαντινής αυτοκρατορίας, αρκετοί συνέχιζαν να είναι και οι δούλοι

που εισέρρεαν από τους πολέμους ή οι Βυζαντινοί που ζούσαν σαν δούλοι σε ξένα κράτη.

Η Δουλεία στις μέρες μας

Η Ελλάδα είναι από τις πρώτες χώρες που απαγόρευσε στη νεότερη ιστορία τη δουλεία, αμέσως μετά τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1821. Ο σημερινός ορισμός της δουλείας έχει διαφοροποιηθεί ελαφρά από τον κλασικό και ως δουλεία ορίζεται «η πλήρης εξουσία και έλεγχος ενός ανθρώπου επάνω σε κάποιον άλλο με στόχο κυρίως την οικονομική ή και άλλης μορφής εκμετάλλευσή του». Με αυτή την έννοια ο δούλος δεν στερείται νόμιμα της ανθρώπινης υπόστασής του όπως την εποχή που η δουλεία ήταν νόμιμη, αλλά παραμένει δούλος γιατί χειραγωγείται απόλυτα.

Ο ΟΗΕ εκτιμά ότι σήμερα ζουν περίπου 27.000.000 άνθρωποι σε διάφορες χώρες ως δούλοι, κυρίως γυναίκες και παιδιά. Το δυσάρεστο είναι ότι αυτή η σύγχρονη μορφή δουλείας περνά σχεδόν απαρατήρητη και ο βασικότερος λόγος είναι ο παράνομος χαρακτήρας της. Όσο δηλαδή η δουλεία ήταν νόμιμη, τηρούνταν αρχεία εμπορικά και όλες οι πράξεις ήταν εμφανείς. Τώρα που η δουλεία διενεργείται παράνομα, τηρείται απόλυτη μυστικότητα από όλους τους αυτουργούς (τις ομάδες που συλλαμβάνουν τους δούλους, τις ομάδες που τους μεταφέρουν στην αγορά και την αγορά που τους εκμεταλλεύεται).

Η σύγχρονη δουλεία επιβιώνει επειδή επίσης δεν στηρίζεται σε φυλετικά κριτήρια και θύματά της αποτελούν όλες οι ανθρώπινες ομάδες που έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό την κατάσταση της αδυναμίας, ανεξαρτητάς θρησκείας, εθνικότητας, ηλικίας ή φύλου. Ο μέσος πολίτης δεν έχει συναίσθηση του γεγονότος ότι η δουλεία εφαρμόζεται πιθανόν στο ίδιο οικοδομικό τετράγωνο στο οποίο πηγαίνει σχολείο το παιδί του ή εργάζεται ο ίδιος ούτε και αναγνωρίζει εύκολα τη δουλεία ως φαινόμενο, ομαδοποιώντας έτσι τους ανθρώπους που τις ασκούν.

Α'. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η διαλεκτική σχέση κυρίου και δούλου στον Χέγκελ

Ο Γκέοργκ Βίλχελμ Φρήντριχ Χέγκελ (Georg Wilhelm Friedrich Hegel), (Στουτγκάρδη, 27 Αυγούστου 1770 - Βερολίνο, 14 Νοεμβρίου 1831) ή Έγκελος ήταν Γερμανός φιλόσοφος και κύριος εκπρόσωπος του γερμανικού ιδεαλισμού. Επηρέασε βαθιά τη δυτική φιλοσοφία και έγινε γνωστός για τη διαλεκτική θεωρία του. Γεννήθηκε στη Στουτγκάρδη και σπούδασε Φιλοσοφία και Θεολογία στο Τύμπινγκεν (1788-93). Το 1801 έγινε καθηγητής του Πανεπιστημίου της Ιένας. Μεταξύ 1812-16 εργάστηκε ως Διευθυντής Γυμνασίου στη Νυρεμβέργη. Το 1816 έγινε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης και το 1818 στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου και το 1830 πρότανης.

Για τον Χέγκελ, η κυριότητα είναι μια μορφή της συνείδησης, ένας προσανατολισμός της που προκύπτει μέσα από την πάλη για αναγνώριση μεταξύ δύο. Στον κύριο, η συνείδηση υπάρχει για τον εαυτό της και η σχέση της με τον εαυτό της διαμεσολαβείται από μια άλλη συνείδηση, αυτή του δούλου. Η φύση της συνείδησης του δούλου είναι η εξάρτηση, η έλλειψη επομένως αυτοτέλειάς της. Η διαλεκτική συνεπώς κυρίου και δούλου περιλαμβάνει τρεις θέσεις: α) αυτή του κυρίου β) αυτή του δούλου γ) αυτή του πράγματος.

Η διαλεκτική του κυρίου και του δούλου αποτελεί ένα παράδειγμα εφαρμογής της διαλεκτικής μεθόδου και μια περίπτωση πολιτικής φιλοσοφίας που χρησιμοποιήθηκε και διαμορφώθηκε ανάλογα από τον Μάρξ. Τόσο ο κύριος, όσο και ο δούλος έχουν μόνο μέρος της ελευθερίας. Ο κύριος έχει τη δύναμη και την ελευθερία να διατάξει, αλλά δεν έχει αυτοσυνειδησία. Στο δούλο, που με την εργασία αντιμετωπίζει τα φυσικά εμπόδια, δεν υπάρχει ελευθερία και δεν μπορεί ο ίδιος να διακριβώσει τη βούληση του, αλλά κατευθύνεται από τον κύριο. Όταν ο κύριος και ο δούλος κατά τον Χέγκελ

συνειδητοποιήσουν αυτό που τους λείπει, τότε η διαλεκτική σχέση αυτή θα πάψει να υφίσταται.

Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η διαλεκτική σχέση κυρίου και δούλου στον Μαρξ

Ο Κάρολος Μαρξ γεννήθηκε στις 5 Μαΐου του 1818 στη γερμανική πόλη Τρίρ και ήταν το τρίτο στη σειρά παιδί του Ερρίκου και της Εριέττας Μαρξ. Ο πατέρας Μαρξ ήταν άνθρωπος μορφωμένος, θαυμαστής της φιλοσοφικής φιλολογίας του 18ου αιώνα. Διάβαζε ο ίδιος κι έμαθε και στον Κάρολο να διαβάζει, Λοκ, Βολταίρο, Ντιντερό, Ρουσσώ, Λέσινγκ κ.ά. Ο πρωτότοκος Μορίς Δαβίδ, πέθανε λίγο μετά τη γέννησή του. Υστερα ήρθε η Σοφία που γεννήθηκε στις 13/11/1816. Τρίτο παιδί στη σειρά ήταν ο Κάρολος. Οι δύο νεότεροι αδελφοί του πέθαναν από φυματίωση που ήταν κληρονομική στην οικογένεια. Ο αδελφός του Χέρμαν πέθανε 23 ετών κι ο Εδουάρδος έντεκα. Από την ίδια αρρώστια πέθαναν και δύο αδελφές του Καρόλου, η Εριέττα και η Καρολίνα. Είχε όμως άλλες δύο αδελφές μικρότερες απ' αυτόν. Τη Λουίζα που γεννήθηκε το 1821 και την Αιμιλία που γεννήθηκε το 1822. Το τραγικό στην περίπτωση του Κάρολου είναι πως τη δυστυχία των γονιών του να κηδεύουν τα παιδιά τους την έζησε κι αυτός αργότερα με πολλά από τα δικά του παιδιά.

Από το 1830 ως το 1835 ο Κάρολος Μαρξ πήρε τις γνώσεις της μέσης εκπαίδευσης στο κολέγιο της Τρίρ και σπούδασε στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου. Εκεί βυθίστηκε με πάθος στις μελέτες του, αν και πολύ γρήγορα διεύρυνε το μελετητικό του πεδίο πέρα από τις απαιτήσεις του πανεπιστημίου, αφού τα μαθήματα της σχολής ελάχιστα απαντούσαν στους προβληματισμούς του. Ο νεαρός Μαρξ στάθηκε με ιδιαίτερη προσοχή στη φιλοσοφία του Χέγκελ και οι θεωρητικές του

αναζητήσεις τον οδήγησαν να πάρει μέρος στο κίνημα των νεοεγκελιανών που διακρίνονταν για το ριζοσπαστισμό τους, την κριτική τους στη θρησκεία και την προσπάθειά τους να κατανοήσουν τους νόμους της κοινωνικής εξέλιξης

Ελεύθερος και δούλος, πατρίκιος και πληβείος, με μια λέξη, καταπιεστής και καταπιεζόμενος, βρίσκονταν σε διαρκή αντίθεση μεταξύ τους, έκαναν αδιάκοπο αγώνα, έναν αγώνα που τελείωνε κάθε φορά με έναν επαναστατικό μετασχηματισμό ολόκληρης της κοινωνίας. Η θεωρία αυτή βρίσκει βάση και στην αρχαία δουλοκτητική κοινωνία όπου υπάρχει ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής και, συνεπώς, εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Στις πόλεις-κράτη, αλλά και στα υπόλοιπα γνωστά τότε κράτη, από τη μια πλευρά βρίσκονται οι κύριοι (δουλοκτήτες) και από την άλλη οι δούλοι. Κατά τον Μαρξ, «ο δούλος μπαίνει σαν ανόργανη προϋπόθεση στην ίδια μοίρα με τα άλλα φυσικά όντα, πλάι στα ζώα ή σαν εξάρτημα της γης».

Η ελευθερία καταργήθηκε από το σύστημα του καταμερισμού της εργασίας, στο οποίο το άτομο βλέπει να του αποσπούν το προϊόν της εργασίας του. Αυτό ο Μαρξ το χαρακτηρίζει ως αλλοτρίωση. Η χρησιμοποίηση μηχανών και μηχανημάτων στην παραγωγή θα μπορούσε να απελευθερώσει τον άνθρωπο. Η υπεραξία της εργασίας του, δηλαδή το προϊόν που παράγει το προλεταριάτο, καρπώνεται από την κοινωνική τάξη που εκμεταλλεύεται τις παραγωγικές του δυνάμεις. Δημιουργείται έτσι ένα προλεταριάτο το οποίο είναι ολοένα και πιο εξαρτημένο και μίζερο. Όσο ο χρόνος εργασίας αυξάνεται (υπερωρίες, διεύρυνση ωραρίου) τόσο περισσότερο η εκμεταλλεύτρια κοινωνική τάξη κερδίζει εις βάρος του προλεταριάτου.

Ο Μαρξ προσδιορίζει την υφαρπαγή αυτή με τη θεωρία της υπεραξίας. Η υπεραξία κατάσχεται πλήρως από το κεφάλαιο το οποίο δεν πληρώνει στον εργάτη παρά τα απολύτως απαραίτητα προκειμένου να συνεχίσει να παράγει και να εργάζεται. Ο κόσμος της παραγωγής αποτελείται από άτομα που εκμεταλλεύονται και εκμεταλλεζόμενους. Ο άνθρωπος αποξενώνεται όχι μόνο από το προϊόν της εργασίας του αλλά

και από τους άλλους ανθρώπους. Η πηγή αυτής της αμοιβαίας εκμετάλλευσης είναι η ιδιοκτησία των μέσων που καθιστούν εφικτή την οικονομική παραγωγή (π.χ. εργοστάσια, χωράφια κλπ). Η κατάργηση αυτής της ατομικής ιδιοκτησίας και η συλλογική διαχείριση των μέσων παραγωγής θα επέτρεπε στον άνθρωπο να επανακτήσει την πραγματική του φύση, δηλαδή την κοινωνική του ύπαρξη.

Γ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η διαλεκτική του κυρίου και του δούλου στον Νίτσε

Ο Φρίντριχ Βίλχελμ Νίτσε (Friedrich Wilhelm Nietzsche) (15 Οκτωβρίου 1844 - 25 Αυγούστου 1900) ήταν σημαντικός Γερμανός φιλόσοφος, ποιητής, συνθέτης και φιλόλογος. Έγραψε κριτικά δοκίμια πάνω στην θρησκεία, την ηθική, τον πολιτισμό, την φιλοσοφία και τις επιστήμες, δείχνοντας ιδιαίτερη κλίση προς την χρήση μεταφορών, ειρωνείας και αφορισμών. Οι κεντρικές ιδέες της φιλοσοφίας του Νίτσε περιλαμβάνουν την ύπαρξη του υπεράνθρωπου , την ατέρμονη επιστροφή, καθώς και την θεωρία της ηθικής κυρίων - δούλων. Αναφέρεται συχνά ως ένας από τους πρώτους «υπαρξιστές» φιλοσόφους . Ξεκίνησε την καριέρα του σαν κλασικός φιλόσοφος, κάνοντας κριτικές αναλύσεις σε αρχαιοελληνικά και Ρωμαϊκά κείμενα, προτού εντρυφήσει στην φιλοσοφία. Το 1869, σε ηλικία 24 ετών, διορίστηκε καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Βασιλείας, στην έδρα της Κλασικής Φιλολογίας, όντας ο νεότερος που έχει πετύχει κάτι ανάλογο. Παραιτήθηκε το καλοκαίρι του 1879 εξαιτίας των προβλημάτων υγείας που τον ταλάνιζαν σχεδόν όλη του την ζωή. Σε ηλικία 44 ετών, το 1889, υπέστη νευρική κατάρρευση, η οποία αργότερα διεγνώσθη ως συφιλιδική «παραλυτική ψυχική διαταραχή», διάγνωση η οποία αμφισβητείται. Η επανεξέταση των ιατρικών φακέλων του Φρειδερίκου Νίτσε δείχνει ότι κατά πάσα πιθανότητα πέθανε

από όγκο στον εγκέφαλο, ενώ η μετά θάνατον σπύλωση του ονόματός του οφείλεται κυρίως στο αντι-ναζιστικό μέτωπο. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του ανέλαβε την φροντίδα του η μητέρα του, μέχρι τον θάνατό της το 1897, και έπειτα η αδελφή του, Ελίσαμπεθ Φούρστερ-Νίτσε, μέχρι τον θάνατό του, το 1900.

Εκτός από την φροντίδα του, η Φούρστερ-Νίτσε ανέλαβε χρέη εκδότριας και επιμελήτριας των χειρογράφων του. Ήταν παντρεμένη με τον Μπέρναρντ Φούρστερ, εξέχουσα μορφή του γερμανικού εθνικιστικού και αντισημιτικού μετώπου, για χάρη του οποίου ξαναδούλεψε αρκετά από τα ανέκδοτα χειρόγραφα του Νίτσε, στην προσπάθειά της να τα «μπολιάσει» με τις ιδέες του, αντιβαίνοντας ριζικά με τις απόψεις του φιλόσοφου, οι οποίες ήταν ξεκάθαρα εναντίον του αντισημιτισμού και του εθνικισμού). Με την βοήθεια των εκδόσεων της Φούρστερ-Νίτσε, ο Νίτσε έγινε συνώνυμο του Γερμανικού μιλιταρισμού και του Ναζισμού, αν και αρκετοί μελετητές του στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα έχουν καταφέρει να αντιστρέψουν την παρερμηνευση των ιδεών του.

Στον Νίτσε ο κύριος δημιουργεί ένα σύστημα οργανωμένο και ιεραρχημένο. Στην ηθική του κυρίου, ο έντιμος άνθρωπος εμπνέει τον φόβο, ώστε να παρακινήσει τον δούλο να ενεργήσει ορθώς και να πράξει ότι είναι ωφελιμότερο για αυτόν. Από την μεριά του δούλου, στην ηθική του ο κακός άνθρωπος εμπνέει τον φόβο καθώς πιστεύει πως μέσω των υποδείξεων που το κάνει, επιθυμεί να τον βλάψει, ενώ στην πραγματικότητα, επιθυμεί να τον ωφελήσει. Σε αυτήν την σχέση ο αδύναμος είναι ο δούλος καθώς ότι πράττει ουσιαστικά αποτελεί μια αντίδραση στις υποδείξεις του αφέντη του κάτι που ουσιαστικά σημαίνει ότι επηρεάζεται και εξαρτάται άμεσα από αυτόν.

Ο δούλος δεν έχει την δύναμη να διακριβώσει ο ίδιος την θέλησή του, αλλά κατευθύνεται από τον κύριο. Συμπερασματικά, ο δούλος δεν είναι αυτόβουλος, αλλά οι επιλογές του εξαρτώνται άμεσα από τον αφέντη του.

Δ'. Κεφάλαιο

Η διαλεκτική κυρίου και δούλου

στον Ν. Μπερντιάγιεφ

Ο Νικολάι Αλεξάντροβιτς Μπερντιάγιεφ γεννήθηκε στις 18 Μαρτίου 1874 στο Κίεβο από παλιά οικογένεια αριστοκρατών.. Η παιδεία που έλαβε ήταν αρκετά επιμελής, ενώ το οικογενειακό περιβάλλον του ήταν πλούσιο σε πνευματικά ερεθίσματα: η δυτική και η ανατολική κουλτούρα δεν ήταν άγνωστες στο σπίτι του, μιλούσαν ικανοποιητικά γαλλικά και ρωσικά, ο γαλλικός διαφωτισμός ήταν διάχυτος, ενώ ο πατέρας του ασπαζόταν τις φιλελεύθερες αστικές ιδέες, προσελκυόταν από τις ιδέες των Βολταίρου και Τολστόι, και ως προς τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του κινείτο στο φάσμα του αγνωστικισμού και της αθεΐας.

Κατά τον Μπερντιάγιεφ ο άνθρωπος μετατρέπεται σε δούλο όταν αντικειμενοποιεί τον Θεό δηλαδή όταν τον δημιουργεί εκείνος σύμφωνα με τις δικές του ιδέες και αντιλήψεις .Εδώ ο Θεός δεν είναι ο κύριος άρα δεν έχουμε στην πραγματικότητα σχέση κυρίου και δούλου αλλά δούλου και πνεύματος καθώς ο Θεός είναι το πνεύμα , και το πνεύμα δεν γνωρίζει ούτε άνθρωπο , ούτε δούλο. Πλέον ο άνθρωπος γίνεται δούλος και υποτάσσεται στην συλλογικότητα της κοινωνίας και ενεργεί ελεύθερα προς την κατεύθυνσή του να καταστεί ον.